

A SZABÁLYOK SZEREPE

SZABÁLYOK A KÖZÖSSÉGBEN, ISKOLÁBAN, TERMÉSZETBEN, TÁRSADALOMBAN

Készítette: IFA Műhely – Dr. Mihály Ottó, Dr. Falus Katalin, Jakab György, F. Kristóf Mária, Czincz Józsefné, Iván Márta, Janicsek Lajos Tamás, Kálmán Katalin, Kolláth Erzsébet, Márcz Klára, Molnár Géza, Molnár Zsuzsa, Montay Beáta, Tölgyesi Livia, Ursu Zsuzsa, Zsigmond Ottília, Zágon Bertalanné

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

A 5. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. RÁHANGOLÁS, A FELDOLGOZÁS ELŐKÉSZÍTÉSE					
I. a) A szabály fogalmának bevezetése					
A)	<p>1. A tanulók összegyűjtik a mindennapi életben fellelhető szabályokat: pl. családi élet szabályai, közlekedés szabályai, mozi vagy színházi látogatás szabályai, kórházi látogatás szabályai, vásárlások szabályai stb.</p> <p>2. Összegezés: az összegyűjtött szabályokat csoportosítják, majd egy-egy papírcsíkra írják fel.</p> <p>10 perc</p>	Egymásra figyelés, lényeges elemek gyűjtése, logikai csoportosítás	<p>1. Kooperatív tanulás – ötletroham</p> <p>2. Kooperatív tanulás – csoportszóforgó</p>		
B)	<p>A munkafüzet „Szabályok felsorolása” táblázatát töltik ki.</p> <p>5 perc</p>	Önálló döntés, véleményvállalás	Frontális osztálymunka – önálló feladatmegoldás	D2 (Szabályok felsorolása)	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. b) A vita szabályai					
A) B)	1. A tanulók megbeszélik a vita szabályait 2. A vitatkozás szabályait összegzésként rögzítik: a csoportok felolvassák szabályaikat, a nagycsoport közösen dönt az elfogadásukról, majd a közösen megalkotott szabályokat a cédulákat csoportosítva felragasztják egy plakátra. 10 perc	Közös döntés, konszenzuskeresés, egymás véleményének tiszteletben tartása	1. Kooperatív tanulás – ötletroham 2. Kooperatív tanulás – csoportszóforgó		P1 (Útmutató)
I. c) Vita					
A)	A történetet elolvassák a tanulók, majd beszélgetnek a benyomásaikról, megvitatják véleményüket. 10 perc	A szöveg megértése, a hatás megfogalmazása, az érzelmek, gondolatok pontos kifejezése	Kooperatív tanulás – beszélgetőkör	D1 (Nehéz dolog mindenkinek elég tenni)	
B)	Sorra veszik a táblázat szabályait, az egyetértők és az egyet nem értők megvitatják véleményüket. 10 perc	Vitatkozás, érveléstechnika	Kooperatív tanulás – beszélgetőkör		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II. ÚJ TARTALOM FELDOLGOZÁSA					
II. a) A szabály előfordulása					
A)	<p>1. Feladat: különböző tevékenységek szabályainak gyűjtése, a szabályok plakátra írása. A felsorolt témák közül a csoportok választanak:</p> <ul style="list-style-type: none"> – családi szabályok, – osztályközösség szabályai, – barátság szabályai, – iskolai szabályok, – közlekedési szabályok, – táplálkozási szabályok, – játékszabályok, – illemszabályok. <p>Differenciálási lehetőség, hogy a tanár, ismerve a csoportban szereplő tanulók egyéni problémáit, direkt módon ad témát feldolgozásra. Pl. kisvárosban, kisebb településen, ahol a tanulók kerékpárral közlekednek, mindenképpen ajánlott egy csoportnak a közlekedési szabályok megvitatása.</p> <p>2. A Plakátok bemutatása – a szabályok kiegészítése</p> <p style="text-align: right;">15 perc</p>	Együttműködési készség fejlesztése, tolerancia, kritikai gondolkodás fejlesztése	<p>1. Kooperatív tanulás – Gondolkozz, oszd meg!</p> <p>2. Kooperatív tanulás – Három megy, egy marad</p>		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II. b) A szabály fogalma, szerepe az együttélésben					
A)	<p>Csoportok közötti feladatmegosztással egy-egy témát dolgoznak fel a diákok. Választhatnak a feladatok közül:</p> <ol style="list-style-type: none"> Bármilyen információforrás felhasználásával meghatározzák a szabály fogalmát. Szólások és közmondások gyűjtése szabályokról. Természeti szabályok. Az élővilág törvényszerűségei, állatok, növények együttélésének szabályai, ezek gyűjtése. Társadalmi, közösségi szabályok. Emberi közösségek együttélése, pl. bérlakások esetén egymás pihenésének figyelembevétele stb. Családi házas településen, pl. a kommunikáció szabályai stb. <p style="text-align: right;">15 perc</p>	<p>Információgyűjtés, kutatás, információfelhasználás, forráshasználat, kritikai gondolkodás fejlesztése, együttműködés, tolerancia</p>	<p>Kooperatív tanulás – csoportok közötti mozaik – feladatmegosztás csoportban</p>		<p>Lexikonok, Értelmező kéziszótár, internet-használat lehetősége <i>Magyar szólások és közmondások</i></p>

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II. c) Szabályok alkotása					
A)	Játék: lottónyeremény 4–5 fős csoportok alkotnak egy-egy családot. A család lottónyereménnyel nyert 500 000 Ft-ot. A feladat, hogy a család a megfelelő szerepek kiválasztása után (apa, anya, két gyerek, nagymama) eldönti, hogy mire költethetik a pénzt. Milyen szempontok alapján születik meg a döntés? Tabló készítése csoportonként a felsorolt szabályokról 10 perc	Figyelem, különbözőségek megfigyelése	Kooperatív tanulás – szerepjáték, közös szabályok alkotása		
B)	Játék: iskolai apróhirdetés 5 fős csoportok alakulnak, ahol minden csoportban van egy-egy szabályt követő és egy-egy szabályt megszegő tanuló. A csoportok írják a választott iskola jellemzőit. 10 perc	Figyelem, tolerancia	Kooperatív tanulás – ötletroham – megbeszélés	D3 (Iskolai apróhirdetés)	
C)	Az iskolai házirend szabályai A javaslatokat a táblára írja tanár, miután a közönség elfogadta a csoportok javaslatait. 10 perc	Kritikai gondolkodás fejlesztése	Kooperatív tanulás – csoportokban konszenzuseresés		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II. e) A szabályok megszegésének következményei					
A)	Meglévő információikat gyűjtik össze a diákok a szabályszegés következményeiről. Mi történik akkor, ha valaki nem tartja be a szabályokat? Minden szabályszegésnek vannak-e következményei? Egyforma büntetés jár-e a szabályokat megszegőknek? 10 perc	Kritikai gondolkodás, döntési képesség fejlesztése	Kooperatív tanulás – beszélgetőkör	D4 (Szabályszegés és következményei)	
III. AZ ÚJ TARTALOM ÖSSZEFOGLALÁSA, ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS					
III. a) Összefoglalás					
A)	A tanulók beszélgetnek a foglalkozáson, tevékenységek végzése közben szerzett benyomásaikról, mit tanultak a szabályokról? Változott-e a véleményük? Miért szükségesek a szabályok? 10 perc	Figyelem, tolerancia	Kooperatív tanulás – beszélgetőkör		
III. b) Értékelés					
A)	Önértékelés: meg tudod-e tartani a szabályokat? Egy az osztályban megtörtént konkrét eset felidézése és megbeszélése, értékelése a tanultak alapján. Önértékelés. A házirend módosító javaslatainak értékelése. 15 perc	Együttműködés, szabálytudat, kritikai gondolkodás, önértékelés önismeret	Frontális osztálymunka – beszélgetőkör		

Melléklet

P1

A vitatkozás szabályainak átgondolásakor nagyjából az alábbiakat várjuk el.

Figyelem

- egymásra: a másikat végighallgatni, nem vágni egymás szavába; megérteni törekedni; nem lehangolni;
- témára: csapongás, mellébeszélés kerülése;
- időre: ne beszéljünk túl hosszán egyszerre, hagyjunk más is szóhoz jutni;
- kulturált módon beszélni (szóhasználat, kifejezőkincs);
- értelmünkkel hatni, nem az érzelmekkel; nem emberekkel vitatkozunk, hanem álláspontokkal, véleményekkel;
- mondanivalónkat érvekkel, példákkal alátámasztani, hasonlatokkal színessé tenni;
- soha nem szabad senkit kötelezni arra, hogy fejtse ki véleményét.